UTEAD

Cilt: 9 **Sayı:** 1-2 **Yıl:** 2025
Voume: 9 **Issue:** 1-2 **Year:** 2025

JITER

ULUSLARARASI TİCARET VE EKONOMİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Konferans Bildirisi
Conference Paper

JOURNAL OF INTERNATIONAL TRADE AND ECONOMIC RESEARCHES

Muhasebe Bilimi Perspektifinden Zekat: Günümüzdeki Uygulama Modelleri ve Stratejileri: Türkiye Modeli Örneği [*]

Zakat From An Accounting Science Perspective: Current Implementation Models And Strategic Approaches: A Case Study of The Türkiye Model

Mehmet ÖS [a]

[a] Dr., Bağımsız Araştırmacı
osmehmetster@gmail.com
ORCID: 0000-0001-7602-0778
DOI: 10.30711/utead.1794690

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:
Başvuru Tarihi: 1 Ekim 2025
Düzeltme Tarihi: 28 Ekim 2025
Kabul Tarihi: 4 Kasım 2025

Anahtar Kelimeler:
Finansal Muhasebe, Muhasebe Teorisi, Uluslararası Muhasebe, Kar Amacı Gütmeyen Kurumlar Muhasebesi

ÖZ

Dünya üzerinde var olan İslam Dini için zekât önemli bir paya sahiptir. Farklı uygulamalar ve oranlar olmakla birlikte genel olarak zekât, nakdi olarak ödendiğinde en az 1/40 (%2,5) oranında zekât matrahı üzerinden hesaplanmaktadır. İslam Hukuk'una göre kabul edilen bir gider, Türk Vergi Sistemi'ne göre kabul edilmemektedir. Böylelikle vergi matrahı ile zekât matrahı arasında farklılıklar oluşmaktadır. Bu çalışmanın amacı İslam Mali Sisteminde yer edinen zekât uygulamasını vergilemede ve sosyal adaleti sağlamada günümüz TVS içerisinde uygulanabilir olup/olmadığını tartışmaktır. Çalışmada şirketlerin tüzel kişiliklerinde zekât vermesi ile ilgili öneriler sunulmuştur. Bu şekilde vergi mükellefleri içerisinde çifte vergilendirme ve vergi kayıplarını önleyebilmek vergide adalet ile verginin tabana yayılması adına zekât fonunun kurulması için öneriler sunulmuştur. Bu çalışmada literatür taraması yapılmıştır. Yapılan analizlere yönelik gerekli sınıflandırma ve düzenlemeler yapılmıştır. Bu çalışma kapsamında elde edilen sonuçlar ileride yapılması planlanan bilimsel çalışmalara örnek teşkil edeceği tahmin edilmektedir.

JEL Sınıflandırması: H26; H30; M41.

ARTICLE INFO

Article History:
Received October, 1, 2025
Received in revised form Oct., 28, 2025
Accepted November, 4, 2025

Keywords:
Financial Accounting, Accounting Theory, International Accounting, Non-Profit Accounting

ABSTRACT

Among the many religions in the world, Islam recognized as one of the three major faiths—places great importance on zakat (almsgiving). Despite differences in its application and rates, zakat is generally calculated at a minimum of 1/40 (2.5%) of the zakat base when paid in monetary form. However, expenses recognized under Islamic law are not necessarily accepted under the Turkish Tax System (TTS), leading to discrepancies between the tax base and the zakat base.The aim of this study is to discuss the feasibility of implementing zakat, an integral component of the Islamic financial system, within the framework of the contemporary Turkish Tax System, particularly in the context of taxation and the promotion of social justice. The study proposes recommendations regarding the payment of zakat by legal entities, such as corporations. Furthermore, suggestions are made for the establishment of a zakat fund to enhance tax justice, broaden the tax base, and prevent double taxation and tax loss among taxpayers. In this study, a literature review was conducted. deRelevant classifications and adjustments were made based on the findings of these analyses. The results obtained are expected to serve as a reference point for future scientific research on this subject.

JEL Classifications: H26; H30; M41.

1. GİRİŞ

Zekâtın sözlük anlamı "artma, arınma; övgü ve bereket"tir (Demir, 2007:19). İslam Hukukuna göre zekât, toplum içinde adil bir gelir düzeyinin sağlanması ve sosyal dayanışmanın tesis edilmesi açısından önemlidir. Adil bir gelir dağılımının sağlanması için İslami kurallar çerçevesinde nisap miktarına ulaşan her bireyin zekâtını hesaplaması ve hesaplanan bu zekâtı zekât alabilecek durumda olanlara ulaştırması gerekmektedir (Öz, 2022:46). Nisap miktarı, İslam dininde zekât, sadaka, kurban gibi mali ibadetlerin farz ya da vacip olabilmesi için kişinin sahip olması gereken asgari mal varlığı ölçüsüdür. Bu miktar, kişinin temel ihtiyaçları ve borçları dışında sahip olduğu mal varlığına bakılarak değerlendirilmektedir. Nisap miktarına ulaşmayan kişilerin zekât veya kurban gibi ibadetlerle yükümlü olmadığı kabul edilmektedir. Örnek vermek gerekirse; zekât için nisap: altın üzerinden hesaplanır ve yaklaşık 85 gram altına eşdeğerdir. Kişi bu miktarda mala sahipse ve üzerinden bir yıl geçmişse zekât vermesi gerekmektedir. Dört halife dönemi de dahil olmak üzere İslamiyet'in ilk yıllarında ticaret malları zekâta konu edilerek bir vergi geliri olarak tahsil edilmiştir

[*] Bu çalışma, 23-25 Kasım 2023'te düzenlenen 4. Uluslararası İslami Finans ve Muhasebe Konferansı'nda bildiri olarak sunulmuştur.

(Odabaş ve Aydın, 2018:150). Günümüzde Malezya başta olmak üzere kimi devletler kamu finansmanını sağlamak ve sosyal devlet ilkesi gereği kitlesel fonlama gerçekleştirmek için hem vergi hem de zekât tahsil ettikleri görülmektedir.

21. yy'da "Yeşil Sermayenin" küreselleşmesi ile birlikte faiz hassasiyetine sahip sermayenin her geçen gün arttığı görülmektedir. Yeşil sermayenin öneminin arttığı bu günlerde zekât müessesinin öneminin her geçen gün arttığı düşünülmektedir. Bu bağlamda zekâtı bir çeşit vergi olarak değerlendirdiğimizde vergi ile zekât arasındaki ilişkisinin de paralel olarak önem kazandığı görülmektedir (Demir, Acar ve Toprak, 2004:166). Ortaya konulan bu paralellik neticesinde hem vergi hem de zekât yükümlülükleri olan mükellefler arasında mükellefiyet ödevlerini yerinde getirme açısından bir eşitsizliğin olduğu görüşü ortaya konulmaktadır. Bu eşitsizliğin giderilmesi açısından "Zekât Fonu" oluşturularak zekât fonu vasıtasıyla gerçekleştirilen zekât ödemelerinin vergi muafiyeti söz konusu olması değerlendirilmektedir (Özdemir, 2013:1).

Gerçekleştirilen farklı çalışmalarda görülmektedir ki, zekât müessesi ile gerçekleştirilen sosyal yardımların daha uygun ve daha insani şartlara göre hak sahiplerine kitlesel fonlama şeklinde gerçekleştirilebileceği düşünülmektedir (Temur, 2017:1).

Kitlesel fonlama yöntemi ile gerçekleştirilen zekât ödemelerinin aynı zamanda vergi gelirlerinin arttırmaya yönelik katkı sunması da beklenmektedir (Badem, 2017:75). Vergi mükelleflerinin zekât hassasiyetlerinin artması vergi mükelleflerinin vergiye olan uyumu arttıracağı böylelikle toplumsal refah düzeyinin arttırılması ile birlikte vergi istisnası ve vergi muafiyetleri ile verginin tabana yayılması da sağlanmış olabilecektir (Asutay ve Yılmaz, 2021). Verginin tabana yayılması ile birlikte vergi adaletinin sağlanması açısından da önemli bir katkı sağlanmış olacağı görüşü de bulunmaktadır (Yeşilyurt ve Tekdoğan, 2022: 133).

Günümüzde zekâtın farklı boyutları ile ilgili çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Zekâtın boyutları şu yönlerden ele alınabilir:

Dini Boyutu

Zekât, İslam'ın beş şartından biridir. Farz bir ibadettir.

Kur'an-ı Kerim'de namazla birlikte sık sık anılır: "Namazı kılın, zekâtı verin…" (Bakara 43)

Mali Boyutu

Zekât, belirli bir mal varlığına sahip olan Müslümanların, bu mallarının %2.5'ini (1/40'ını) yılda bir defa ihtiyaç sahiplerine vermesidir.

Zekât sadece altın, gümüş, nakit para, ticaret malları, hayvanlar ve zirai ürünler gibi belli mallardan verilir.

Toplumsal Boyutu

Zenginle fakir arasında denge kurar.

Sosyal adaleti sağlar, dayanışmayı artırır.

Fakirlerin temel ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olur.

Ahlaki ve Manevi Boyutu

Malı arındırır ve bereketlendirir.

Cimrilikten korur, paylaşma ve yardım etme duygusunu geliştirir.

Ekonomik Boyutu

Servetin toplum içinde dolaşımını sağlar.

Tembelliği değil, üretkenliği teşvik eder çünkü sadece "çalışamayacak" durumda olanlara verilir.

Bu çalışmalar zekâtın finans, İslami muhasebe, İslami bankacılık ve İslami denetim sistemleri temeline dayanan özelliği ile farklı boyutları ele alınmaktadır. Asutay ve Aleraig'in yapmış olduğu çalışmada, İslami Finans, İslami Bankacılık, İslami Muhasebe Sistemi ve İslami Denetim esasları üzerine bir çalışma gerçekleştirmişlerdir (Asutay ve Aleraig, 2023:3). Gerçekleştirilen çeşitli çalışmalar neticesinde zekâtın tanımı ve farklı bakış açıları gözden geçirilerek zekât ile ilgili temel düzenlemelerin yanı sıra zekât ve geleneksel vergiler arasında bir karşılaştırma sunulmaya çalışılmaktadır. Bu araştırmalar amacı, uzman olmayan okuyucuların İslami vergilendirmeyi (zekât) ve İslami muhasebe sisteminin ülkelerin zekâtın özgünlüğünü anlamalarına nasıl yardımcı olabileceğine ışık tutmayı amaçlamaktadır (Neifar ve Aissa, 2023:135). Bu şekilde ülkelerin zekât ile ilgili tecrübelerine katkı sunularak yeşil sermayenin ülke ekonomilerine girişinin arttırılmasına olanak sağlanmaya çalışılmaktadır.

Ülkelerin vergi sistemlerinde farklılıklar olduğundan zekât müessesesi ile ilgilenen ülkelerin mevcut vergi sistemlerine uyumunun da sağlanması önemlidir. Türk Vergi Sisteminde ticari kardan mali kâra ulaşmak için kanunen kabul edilmeyen giderler (K.K.E.G) vergi matrahına eklenerek vergi hesaplaması yapılmaktadır. GVK'nun 41'inci maddesinde vergi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilmeyen ödemeler belirtilmiştir (Bilen, 2012). Zekât hesaplamalarında kabul edilmeyen gider kalemlerinde TVS'ye göre farklılıklar bulunduğundan bu farklılıklar değerlendirilerek yasal düzenlemelerin gözden geçirilmesi gerektiği görülmektedir.

Gerçekleştirilen yasal düzenlemeler çerçevesinde K.K.E.G, zaman, oran, mükellefiyet açısından işletmelerin Türk Vergi Sistemi ve İslami esaslara uygun bir şekilde zekât matrahlarına ulaşmalarına imkân sağlanmış olabilecektir.

Çalışma kapsamında; Türk Vergi Sistemi'nde zekâtın vergi mevzuatlarına uygun bir şekilde muhasebeleştirilmesi ve zekâtın bir gider kalemi olarak vergi matrahından indirim konusu yapılmasına bir öneri sunulmaktadır. İşletmelerin zekât ve vergi yükümlülüklerini eş güdümlü olarak yerine getirmeleri, zekât ödemelerinin muhasebe sistemine uygun şekilde kayıt altına alınması, çifte vergilendirmenin önlenmesi ve kayıt dışılığın azaltılmasına katkı sağlanması amaçlanmaktadır. Ayrıca bu sayede, kitlesel fonlamanın tabana yayılması teşvik edilerek vergide adaletin

artırılması da hedeflenmektedir. Bu çalışma kapsamında zekatın vergi olarak değerlendirilmesi ile kamu finansmanına katkı sunacağı gibi, aynı zamanda devletlerin kitlesel fonlama amacıyla yoksul bireylere yapacağı yardımlar ekseninde de önemli bir yer edineceği görülmektedir. Bu şekilde uygulanan bir vergi eko-sisteminde kamu bütçesine pozitif etki edeceği düşünülmektedir.

2. ZEKÂT VE VERGİNİN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

Toplum içerisinde yaşayan bireylerin çeşitli sorumlulukları olduğu görülmektedir. İslam Hukukuna göre toplumu oluşturan bireylerin manevi sorumlulukları olduğu gibi yeterli maddi olanakları olan bireylerin mali yükümlülükleri de bulunmaktadır. Bu mali yükümlülükler İslam Hukuku'nda zekât müessesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Zekât, zenginin malından fakir ve miskinlere verilmek üzere Allah (c.c) tarafından belirli bir oranda verilen ayni ve nakdi yükümlülükler olarak ifade edilmektedir (Yılmaz, 2019: 982). İslam cemiyetlerinin ortaya çıkmasından bu yana hükümetler vergi tahsil etmektedirler (Özdemir, 2013:56).

Zekât matrahının belirlenmesinde ve zekât mükellefiyetinin oluşmasındaki belirleyici kriter islam hukukunda nisap miktarı olarak ifade edilmektedir. Nisab kavramı; Arapça bir kelime olarak "بصنب" fiilinden türetilmiştir. Nisap aynı zamanda bazı yükümlülüklerin ve sorumlulukların Şari tarafından belirlenmiş ölçüler olarak ifade edilmektedir. Bu bakımdan değerlendirildiğinde "Nisab-ı Sirkat" hırsızlık cezasını gerektiren mal miktarlarını, "Nisab-ı Şehadet" bir olay ile ilgili şahitlikleri kabul edilecek kişileri ifade etmektedir. Nisab-ı Zekât ise; zekâtın verilebilmesi için asgari seviyedeki mal miktarını ifade etmektedir (Maçin, 2014:19). İslam hukukçuları, nisab miktarları ile ilgili rivayetleri değerlendirerek, gümüş için 200 dirhem, 5 deve, 40 koyun noktasında ittifak etmişlerdir. Değerli kıymetler özellikle altın yatırımları için ulemanın fikir ayrılıkları söz konusudur (Güman, 2018:63). Bu farklılıklar değerlendirildiğinde gümüşün zaman içerisinde değer kaybı ve farklı rivayetler söz konusu olduğunda altının nisab miktarı minimum 81 gr olarak hesaplanması uygun görülmüştür (Dalgın, 2004:60-Güman, 2018:63). Bu bakımdan vergi ve zekât arasında hesaplama oranları bakımından benzerlik bulunmaktadır (Maçin, 2014:17).

Zekât bu açıdan değerlendirildiğinde sosyal devlet ilkesi ile paralel bir bakış açısı sergilediğini söylemek mümkün olabilir. Zekât sosyal devlet ilkesi boyutuyla gündelik hayatta toplumsal dayanışmanın gerçekleşmesine katkı sağlamaktadır. Zekât, vergi gibi devlet tarafından toplandığı bir ortamda, Müslümanlar açısından hem maddi yükümlülükleri yerine getirmesi hem de manevi tatmin sağlaması açısından uygulanmış olacağı değerlendirilmektedir.

Zekâtı vergi tahsilinden ayıran farklılıklarından biri ise zekâtın ayni olarak ödenebilmesine karşın günümüz vergi sisteminde verginin sadece nakdi olarak ödenebilmesidir. Bir bütün olarak zekât ve vergi arasındaki benzerlik ve farklılıklar incelendiğinde, ödeme şekli, ödeme zamanı, ödeme süresi, sorumluluk durumu, kontrol mekanizması, oranı, yaptırımı, konusu, amacı ve düzenleme kaynakları gibi birçok farklılıkların olduğu görülmektedir. Genel itibari ile zekât ile vergi arasında farklılıklar ve benzerliklerin de olduğunu söylemek mümkün olacaktır. İslami hassasiyetleri olan vergi mükelleflerinin vergi matrahları üzerinden zekât matrahlarının belirlenebilmesi hem günümüz vergi eko-sisteminde vergi ödevlerinin yerine getirilmesi hem de Müslüman mükelleflerin İslam'dan kaynaklanan vicdani sorumluluklarının da gerçekleştirilmesi açısından önem arz etmektedir. Günümüz Türk Vergi Sisteminde vergi toplama yetkisi anayasal bir hak olup, Anayasa'nın 73. maddesinde belirtildiği üzere vergi matrahları "kamu giderlerini karşılamak üzere, mali güce göre" belirlenmektedir. Güncel vergi eko-sisteminde Müslüman tebaanın gelirleri üzerinden vergi yükümlülüklerini yerine getirirken aynı zamanda İslam Hukuku'na göre zekât ödemelerinin bir bakıma çifte vergilendirmeye neden olduğunu söylemek mümkündür. Verginin tahsil boyutu düşünüldüğünde, toplanan vergilerin bir kısmının veya tamamının zekât olarak değerlendirilebilmesi için, toplanan ekonomik varlıkların gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaşması zekât görevinin yerine getirilmesi için vazgeçilmezdir. Günümüz vergi sisteminde toplanan vergiler, sosyal devlet ilkesi gereği kamu harcamalarının finansmanında kullanıldığından, zekât mükellefinin çağdaş vergi sisteminde zekâtını doğrudan kendi eliyle zekât sahibine ulaştırmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Lakin, sadece zekât sahibine ulaştırılmak için toplanan zekâtlarında devlet eli ile toplanmasında bir muhalefet söz konusu değildir. Bu noktada önemli olan zekâtın sadece zekât sahiplerine ulaştırılmasıdır.

21. yüzyıl vergi sistemi ve Hicretin ikinci yılı Ramazan ayından sonra Müslümanlara farz kılındığı bilinen zekât ile vergi arasındaki farklar ve benzerlikler aşağıda Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Zekât ve Verginin Karşılaştırılması

	Zekât	**Vergi**
Ödeme Şekli	Ayni / Nakit	Nakit
Ödeme Zamanı	Yılda bir kez	Yılda dört kez / Çeyrekler
Sıklık	Yıl içinde istenilen günlerde (Hicri takvime göre)	Vergi dönemleri (Miladi takvime göre)
Sorumluluk/ Yükümlülük	Manevi/Maddi sorumluluk	Mali sorumluluk
Kontrol	Vergi mükellefinin vicdanına bırakılmıştır	Devlet tarafından
Oran	Oran: 40/1	Vergi politikalarına göre
Ceza	Ruhsal duygu (Cehennem)	Para cezası
Konu	Kişisel kullanım ürünlerinin zekâtı	Her türlü ticari/kişisel vergiye tabi değildir. İktisadi kıymet vergi konusuna (Ötv, Kdv, Emlak Vergisi vb.) dahildir.
Vergi Matrahından İndirim	Muafiyet yok	İndirilemeyen giderler
Vergi Matrahının Hesaplanması	(Gelir-Gider) Şahıs ve şirket ortaklığı gelir ve giderleri hepsi (Tek Taban)	Şirket geliri ayrı, kişisel gelir ayrı vergilendirilir.
Sorumluluk	Tüm Müslümanlar	Tüm gelir sahipleri
Amaç	Maddi farklılıkların azaltılması, Müslümanlar arasındaki sosyal bağların güçlenmesini sağlamak.	Sosyal devlet ilkesine uygun olarak kamu harcamaları için mali kaynak yaratılmasını sağlamak.
Organizasyon Kaynağı	Kur'an ve Sünnete göre	Anayasal hak (md.73).

Kaynak: Yatbaz, A (2015); Mutlu, MF (2019); Yazar farklı kaynaklardan oluşturmuştur.

Tablo 1'de görüldüğü üzere zekât ve vergi arasında benzerliklerin yanı sıra farklılıklar da bulunmaktadır. Zekât matrahına ulaşılması için yapılan hesaplamalarda, gerçekleştirilen tüm harcamaların zekât matrahından düşüldüğü görülmektedir. Zekât ile vergi arasında bir diğer benzerlik ise her iki yükümlülük için matrah üzerinden belirli oranlar çerçevesinde hesaplamalar yapılmasıdır. Zekât matrahına ulaşılırken zekât sorumlusunun tüm giderleri gelirinden indirim konusu yapılırken, vergi matrahına ulaşılırken yapılacak indirimler kanunlar çerçevesinde belirli kriterlere göre belirlenmektedir.

3. İŞLETMELERDE ZEKÂTIN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ ULUSLARARASI ÖRNEKLERİ

Bir çeşit çifte vergilendirmenin önüne geçilmesi için 1967 yılında Malezya'da Gelir Vergisi Kanunu'nda sağlanan bir hak ile zekât/fitrelerin kanunla belirlenen kuruluşlara verilmesi halinde gider olarak yazılabilmesi sağlanmıştır (Aydın, 2020:43). Gelir Vergisi Mükelleflerine sağlanan bu hak 2005 yılında şirketlere de verilmiştir (Hamat, 2009:101).

Malezya'da ücretli çalışanların zekât ödevlerini yerine getirmesi için iki seçenek sunulmaktadır. Birinci seçeneğe göre çalışanlar gelirlerinin %2,5 üzerinden düzenli olarak zekât fonuna aktarılmak üzere kesinti yapılmaktadır. İkinci seçenekte düzenli gelirleri olmayanlar gelirlerini elde ettikleri dönemde %2,5 oranında zekât fonuna kesinti yapılarak bu sorumluluğu yerine getirmektedirler (Olgun ve Kumaş, 2024:174; Siswantoro, Nurzaman, Nurhayati, Munandar, İsmail, ve Mohamad, 2022:119).

Pakistan'da son yıllara kadar insanların zekâtlarını, devlet görevlilerini ödedikleri gibi kendi değerlendirmelerine dayanarak ihtiyaç sahiplerine ödedikleri görülmektedir (Mohammad, 1991:1122). Belirtilen bu uygulamalar ile zekâtın; İslami çerçevede ek bir büyüme faktörü olarak hizmet ettiğini gösteren deneysel destek bulunmaktadır (Ben Jedidia ve Guerbouj, 2020:142).

Benzer bir uygulamada Almanya'da uygulanan kilise vergisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Kilise üyesi olan çalışanların %8 ila %9 oranında hesaplanan kilise vergisi kaynaktan kesilerek işveren tarafından vergi idaresine ödenmektedir. Vergi İdaresi tarafından toplanan bu kilise vergileri Katolik ve Protestan Kiliselerinin temsil oranlarına göre pay edilmektedir (Şen ve Demirli, 2018:14).

İslami hassasiyetleri olan işletmeler ticari ilişkilerini yürütürken şeriat kurallarına uygun olarak ticari ilişkilerini yürütürler. Bu durum İslami hassasiyete sahip işletmeleri diğer işletmelerin finansal tablo oluşturma ve iş yapma şekillerinden ayıran temel özelliktir (Kılınç, 2021:1219). Geleneksel muhasebe sisteminin manevi inançlar çerçevesinde değerlendirilmediği ve İslami inançlarla uyumlu olmadığı görüşünün artmasıyla birlikte "İslami Finans" kuruluşlarının gelişmesiyle İslami şirket raporları oluşturma ihtiyacı ortaya çıkmıştır (Velayutham, 2014:129). Bu açıdan İslami muhasebe sistemini uygulayan işletmeler ile geleneksel muhasebe sistemini uygulayan işletmeler açısından farklı uygulamalar söz konusu olmuştur. İslami muhasebe geleneksel muhasebe ile karşılaştırıldığında iki önemli farklılığın olduğu görülmektedir. Bu farklılıklar şunlardır:

"İslam hukuku bilincine sahip paydaşların bilgi ihtiyaçları; Paranın zaman değeri dikkate alındığında geleneksel finansal sisteme tamamen zıt olan işlemlerin yapısındaki farklılıklardan kaynaklanan muhasebe politikalarındaki farklılıklar" (Ansari ve Tabraze, 2018:159).

İslam hukukuna uygun olarak yürütülen muhasebe sisteminin klasik muhasebe sistemine göre iki temel farkını finansal ölçüm ve açıklama olarak ifade etmek doğru olacaktır (Kılınç, 2021:1225). İslam hukukçularına

göre zekât matrahı hesaplanırken cari değer üzerinden bir hesaplama yapılması gerektiği yönünde bir görüş bulunmaktadır. Vergi ve zekât arasındaki matrah farklarının hesaplanmasının işletmelerin faiz gelirleri açısından da farklılıklar yarattığı görülmüştür. İşletme kazancında herhangi bir faiz geliri olduğu varsayılarak elde edilen faiz geliri vergi matrahına dahil edilmekte ve vergi politikaları ile belirlenen vergi oranları çerçevesinde vergi hesaplanmaktadır. Öte yandan İslam Hukukunda faizin her türlüsü haram olduğu için faiz geliri ile ilgili zekât hesaplaması yapılmaması uygun görülmüştür.

Aynı şekilde işletmelerin banka hesaplarındaki mevduatlarına faiz geliri tahakkuk ettirilmesi halinde anaparanın İslami yollar çerçevesinde harcanabileceği ancak faiz gelirinin herhangi bir karşılık beklemeksizin fakirlere veya hayır kurumlarına verilmesi öngörülmektedir (DİYK, 2023).

İşletmelerin hukuki statüleri dikkate alındığında, vergi yükümlülüklerini tüzel kişilikleri altında gerçekleştirdikleri ticari ilişkilerden elde ettikleri gelirler üzerinden yerine getirmektedirler. İslam Hukuku çerçevesinde zekât görevi bireysel bir sorumluluk olduğundan, işletmelerin vergi ödevleri dışında zekât kurumu ile ilgili herhangi bir yükümlülükleri bulunmamaktadır. İşletmeler vergi yükümlülüklerini yerine getirdikten sonra, şirket ortaklarının hisse oranlarına göre vergi sonrası tahsil edilen kâr payları, modern vergi sistemine uygun olarak GVK'nun 75'inci maddesi uyarınca %15 oranında vergi kesintisi yapılarak kalan tutar şirket ortaklarına ödenir. Şirket ortakları, manevi inançları doğrultusunda toplanan kâr paylarını net zekât matrahı olarak değerlendirebilirler. Ancak bu görüş, işletmenin herhangi bir faiz geliri veya faiz gideri olmadığı varsayılan durumlarda doğru bir uygulama olarak kabul edilebilir.

Aksi takdirde faiz gelirinin kâr payı dağıtımı yoluyla şirket ortaklarına aktarılması söz konusu olacaktır. İslam Hukuku çerçevesinde faiz geliri üzerinden zekât hesaplanması mümkün olmayacağından, şirket ortaklarının dağıtılan kâr payında faiz gelirini dikkate alarak hesaplamaları doğru olacağı düşünülmektedir. Öte yandan hem kurum kazancından dolayı hem de kar dağıtımından dolayı TVS'ye göre vergi ödevini yerine getiren vergi mükellefleri zekât ödemeleri ile manevi farklı bir sorumluluğu da yerine getirmektedirler.

4. TÜRK VERGİ SİSTEMİNDE ZEKÂTIN VERGİSEL AÇIDAN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Türk Vergi Sisteminde, vergi matrahına ulaşılıncaya kadar muhasebenin temel kavramlarından biri olan sosyal sorumluluk çerçevesinde çeşitli kâr matrahları hesaplanmaktadır. Bu hesaplamalar yönetici ve çalışanlar açısından "brüt kâr", işletmeye fon sağlayanlar açısından "faaliyet kârı", iç ve dış ortaklar açısından "faiz sonrası kâr", "olağan kâr", devletin vergisini talep ettiği kâr ise "dönem kârı" olarak ifade edilmektedir. Hesaplanan vergi sonrası şirket ortaklarına dağıtılabilecek kâr ise "net dönem kârı" olarak finansal tablolarda yer almaktadır (Yalçın, 2020:36). Türk Vergi Sistemimiz tüm bu hesaplamaları ticari kârdan mali kâra geçiş olarak adlandırmaktadır. Hesaplanan çeşitli kâr matrahlarının amacı, işletme dışındaki paydaşların doğru ve zamanında bilgiye erişimini sağlamaktır. Türk Vergi Sisteminde muhasebenin temel kavramlarından biri olan "Sosyal Sorumluluk" kavramı çerçevesinde, işletme içi ve dışı paydaşların bilgi ihtiyaçlarına yönelik olarak hesaplanan brüt kâr, faaliyet kârı, olağan kâr ve dönem kârı hesaplamaları işletmelerin ticari kârı olarak kabul edilmektedir (Balcı, 2012:179).

Modern Türk Vergi Sistemi'nde ticari kâr üzerinden vergi hesaplaması yapılmamaktadır. Vergi hesaplaması için, vergi politikaları tarafından kabul edilmeyen K.K.E.G (indirilemeyen giderler) vergi matrahına eklenerek ve vergi matrahından muafiyet ve istisnalar çıkarılarak bulunan matrah "Mali Kar" olarak ifade edilmektedir (Geçer, 2016:25). İşletmeler mali kâra ulaştıktan sonra Kurumlar Vergisi mükellefleri ve Gelir Vergisi mükellefleri mevcut vergi politikaları çerçevesinde mali kâr üzerinden belirli oranlar çerçevesinde vergi hesaplaması yapılmaktadır (Yılmaz, 2019). Mali kâr hesaplanırken, işletmelerin geçmiş yıllardaki faaliyetlerinden doğan zararları varsa, bu zararlar ticari kârdan indirim yapılmaktadır. Geçmiş yıl zararlarının ticari kârdan indirilmesine ilişkin sınır beş yıl olmakla birlikte, ticari kâr elde edilmesi ve mükellefin geçmiş yıl zararlarını indirim hesaplamasına dâhil etmemesi durumunda, kullanılmayan geçmiş yıl zararlarının ticari kârdan indirilmesi hakkı bulunmamaktadır (Aytekin ve Vanlı, 2023).

İşletmelerde, belgesiz giderlerin tamamı, ödenmemiş SGK primleri, önceki yıllarda vergi matrahından indirilen reeskont gelirinin cari dönemde terkin edilmesi nedeniyle gider yazılan kısmı, ihraç edilen mal ve hizmetlere ait belgesiz giderlerin binde 5 götürü gider yazma sınırını aşan kısmı, alınan vadeli çeklerin reeskontları, kıdem tazminatı karşılığı ve 1999 depremi sonrasında yürürlüğe giren "Özel İletişim Vergileri" olarak sıralamak mümkün olacaktır. Bu vergiler ve muhasebenin temel kavramları esas alınarak işletmede nakit olarak veya kaydi gider olarak hesaplanan giderler, mali karın hesaplanmasında gider olarak kabul edilmeyen giderler olarak karşımıza çıkmaktadır. Muhasebede özün önceliği, sosyal sorumluluk, kayıt ve sınıflandırma kavramlarından hareketle K.K.E.G'leri işletmenin mali tabloları hazırlanırken uyulması gereken yasal zorunluluklar olarak ifade etmek mümkün olacaktır. Vergi Usul Kanunu'na göre ise K.K.E.G, mali kar ulaşmak amacıyla vergi politikalarına uygun olarak ticari kara eklenmesi gereken giderler olarak kabul edilmektedir. TVS'de zekâtın yasal zeminin oluşturulması gerekmektedir. Bu bakımdan zekâtın vergi ile benzer paralelliklerinin olduğu düşünüldüğünde işletmelerin vergi ödevlerini yerine getirirken zekât ödemelerinin de benzer şekilde muhasebe kayıtlarının yapılması öngörülmektedir.

Tablo 2. Türk Vergi Sisteminde Zekâtın Uygulanabilirliği

Türk Vergi Sistemi	Uygulanabilir	Uygulanamaz
Zekât		Yasal Zemin
Muhasebe Sistemi (TFRS/UFRS)	Uygulanabilir	
Zekât Denetimi	Uygulanabilir	
Zekât Fonu		Yasal Zemin
Vergi İndirimi		Yasal Zemin
Zekât Oranı		Yasal Zemin

Bu şekilde vergi sisteminde devletlerin zekâtın vergiye ikame bir gelir olarak tahsil edilebileceği zekât/vergi sisteminin uygulanabilir olduğu düşünülmektedir. Bu şekilde yapılan bir düzenleme ile şirketlerin zekât ödemeleri şirketlerin vergi yükümlülüğü olarak finansal tablolara yansıtılması mümkün olacaktır. Türkiye'de zekâtın TVS'de sisteminde yer alması durumunda ilgili mevzuatlarda düzenlemeler yapılarak, Kamu Gözetim Kurumu (KGK), Bankacılık Düzenleme Denetleme Kurumu (BDDK) ve Sermaye Piyasası Kurumu (SPK) gibi düzenleyici kurumlar tarafından finansal raporlama kuralları da ayrıca belirlenmesi gerekmektedir. Zekât zorunlu vergi olarak düzenlenmesi durumunda belirli bir devlet politikası şeklinde toplandığı takdirde "Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü" UFRS/TFRS 12 kapsamında ele alınabilinir.

Zekât Vergisinin uygulanabilmesi için yasal mevzuatın düzenlenmesi gerektiği açıktır. Bu bağlamda TVS'de Gelir/Kurumlar Vergisi Kanunlarında düzenleme yapılarak zekâtın bir vergi türü olarak tanımlanması gerekmektedir. Benzer bir uygulamada 18.02.2009 tarih 5838 sayılı Kanun ile Türk Vergi Sistemine giren Yatırım Teşvik uygulamalarında görülmektedir. Bu uygulama çerçevesinde kalkınma öncelikli bölgelerde belirli kriterlere göre yapılan yatırımların karşılığın tahsil edilecek vergiden vergi indirimi uygulamaları söz konusu olmaktadır (Karakurt, 2010:157). Zekâtın vergi kapsamında değerlendirilmesi durumunda ilgili önerimiz hakkında muhasebe kayıtları aşağıda gösterilmiştir.Tüm örnekler yazar tarafından oluşturulmuştur.

Örnek 1. PHD işletmesi 2025 yılı faaliyetleri çerçevesinde yapmış ticari münasebetleri bilgileri aşağıda verilmiştir. PHD işletmesi yıl içerisinden 50.000,00.-TL tutarındaki zekât ödemesini ihdas edilen kanun çerçevesinde ilgili bir kuruma veyahut ilgili vergi dairesine ayrıca ödeme yapmıştır. PHD İşletmesi ticari bilgileri aşağıdaki gibidir.

2025 yılı gelirleri	1.500.000,00.-TL
2025 yılı giderleri	800.000,00.-TL
Ticari Kar	700.000,00.-TL
K.K.E.G	50.000,00.-TL
Mali Kar	750.000,00.-TL
Zekât Ödemesi	50.000,00.-TL

Vergi Hesaplaması (Kurumlar Vergisi %25 olarak hesaplanmıştır)

Mali Kar = 750.000,00.-TL * 0,25 Kurumlar Vergisi = 187.500,00.-TL

Kurumlar Vergisi 187.500,00.-TL

Ödenecek Vergi = 187.500,00.-TL – 50.000,00.-TL Zekât Ödemesi =137.500,00.-TL

Şekil 1. Zekât Ödemesi Vergi Kapsamında Muhasebe (Yevmiye) Kaydı Önerisi

193 Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar	50.00,00-TL	
193.01 Zekât Ödemeleri Hsb.		
100 Kasa		
100.01 TL Kasası		50.00,00-TL

Şekil 2. Bilanço Esasına Göre Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılığı Hesabı Muhasebe (Yevmiye) Kaydı

691 Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılığı	187.500,00-TL	
691.01 Dönem Karı ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılığı Hsb		
370 Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılığı		187.500,00-TL
370.01 Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılığı		

Şekil 3'de gösterildiği üzere ilgili hesap dönemi içerisinde gerçekleştirilen zekât ödemeleri 193.01 Zekât Ödemeleri Hsb altında takip edilerek yılsonu vergi beyannamelerin de mahsup işlemi gerçekleştirmek üzere alacak 371.01 Zekât Ödemeleri Hsb borç kısmına yazılmak suretiyle muhasebe kaydı önerisi gösterilmiştir.

Şekil 3. Bilanço Esasına Göre Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar Hesabını Mahsup Muhasebe (Yevmiye) Kaydı

370 Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılığı	187.500.00-TL	
370.01 Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılığı		50.000,00-TL
371 Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar		137.500,00.-TL
371.01 Zekât Ödemeleri Hsb		
360 Ödenecek Vergi ve Fonlar		
360.01 Kurumlar Vergisi		

Şekil 4. Zekât Ödemelerinin Mahsubu Sonrası Kalan Verginin Banka Yolu ile Ödenme (Yevmiye) Kaydı

360 Ödenecek Vergi ve Fonlar	137.500.00-TL	
360.01 Kurumlar Vergisi		137.500,00.-TL
102 Bankalar		
102.01 A Bank		

Şekil 4'te görüldüğü üzere hesap dönemi içerisinde gerçekleştirilen zekât ödemeleri yıl sonunda 371 Peşin Ödenen Vergi ve Fonlar hesabın alacak kısmına yazılarak kapatılmıştır. Bu şekilde yıl sonu ödenecek kesin vergi tutarından mahsup işlemi gerçekleştirilmiş olmaktadır.

5. SONUÇ

Bu çalışma kapsamında zekât ile vergi arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma kapsamında işletmelerin TVS'de vergi matrahlarına ulaşmak için indirilemeyen giderlerin vergi matrahına eklenerek mali kara ulaşıldığı ve işletmelerin ödeyeceği vergi tutarının vergi politikaları çerçevesinde hesaplandığı görülmüştür. İslami hassasiyetlere uygun olarak zekât matrahına ulaşmak isteyen işletmelerde, indirilemeyen giderler kavramına benzer şekilde, İslam dininin yasakladığı faiz geliri ve faiz gideri gibi kalemlerin zekât matrahı dışında tutulması gerektiği tespit edilmiştir. Öte yandan, insan sağlığına zararlı maddelerin tüketimi İslam Hukuku çerçevesinde haram veya mübah olduğundan, bu tür malların ticareti de yasaklanmıştır. Bu itibarla işletmelerin faiz gelirlerinde olduğu gibi bu tür ticaretten elde edilen gelirin de zekât matrahı dışında tutulması doğru olacağı kanaati oluşmuştur. Çalışma kapsamında zekâtın devlet tarafından toplanmasında İslam Hukuku açısından bir sakıncanın olmadığı, lakin toplanan zekâtların zekât sahiplerine ulaştırılmasının zorunlu olduğu görülmektedir. Önerimiz, devlet tarafından zekât tutarlarının toplandığı bir fon oluşturulması ve bu fon yardımıyla gerçek zekât sahiplerine ayni ve nakdi destek sağlanması olacaktır. Kurulacak Zekât Fonu'nun; sosyal devlet ilkesine uyarak anayasal bir sorumluluğun yerine getirilmesine katkı sağlayacağı ve toplumda vergi adaletinin de sağlanmasına katkı sunulacağı düşünülmektedir. Zekât Fonu'nun kurulması ile zekât kurumunda eksik olan denetim mekanizmasının devlet eliyle gerçekleştirilmesi sağlanmış olacaktır. Zekâtın vergi olarak ele alınması halinde vergi gelirlerinin tahsilat sorununa da fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlam zekât / vergi ilişkisi açısından kanuni düzenleme yapılması gerektiği açıktır. Gerekli kanuni düzenlemelerin gerçekleştirilmesi ile birlikte doğru bir zekât sisteminin oluşması zekât veren ile zekât alan arasında devlet bir köprü vazifesi görmüş olacağı planlanmaktadır. Öte yandan zekât fonunun oluşturulması, vergi mükellefleri içerisindeki dindarlık seviyesine göre toplumda vergi bilincinin de oluşmasına katkı sunacağı da düşünülmektedir. Bu bağlamda işletmelerin de tıpkı bireyler gibi zekât verebilmelerinin doğru olacağını düşünülmektedir. Böylelikle, zekât hassasiyeti olan şirket ortaklarının da zekât yükümlülükleri kurumsal bir şekilde yerine getirilmiş olacaktır. Zekât Fonu merkezi hükümet tarafında kurulacağı gibi, yerel yönetimler tarafından Zekât Fonu hesabının kurulması ve merkezi yönetim ile STK'ların bu fon üzerinden denetimleri de söz konusu olabilecektir. Zekât ve vergilendirme arasında yapılan değerlendirmede önem arz eden hususların İslam Hukuku'na uygun olarak Zaman, Oran, Mükellefiyet ve gelirler açısından değerlendirilmesinin önemli olacağı düşünülmektedir.

Zaman Açısından Değerlendirme: Günümüzde işletmeler vergi yükümlülüklerini Miladi takvime göre yerine getirirken, zekât müessesesinde Hicri takvim kullanılmaktadır. Hicri takvim miladi takvimden yaklaşık 10 gün daha kısa olduğu için zekât ve vergi ödevlerinin yerine getirilmesinde zaman açısından farklılıklar olduğu görülmektedir.

Oran Açısından Değerlendirme: Zekât ile vergi arasındaki farklardan biri de v ergi matrahına uygulanacak vergi oranı ile zekât matrahına uygulanacak zekât oranıdır. Günümüz vergi sisteminde şirketler tüzel kişiliğe sahip olduğunda belirli bir oran çerçevesinde vergi matrahına uygulanan tek bir oran ile vergi hesaplaması yapılmaktadır. Bireysel gelirler artan oranlı vergi tarifesine göre tarh, tahakkuk ve tahsil edilmektedir. Zekât oranı modern vergi sistemlerine benzemekte ve tek bir oran (40/1) olarak hesaplanmaktadır. Bu benzerliğin yanı sıra zekât sahibinin, İslam Hukuku'nun asgari düzeyde belirlediği bu orandan daha fazla zekât sahibine zekât vermesine bir engel bulunmamaktadır.

Yükümlülük Açısından Değerlendirme: İslam hukukunda zekâtın kişiye farz olabilmesi için malın nisap miktarına ulaşması, sahip olunan malın üzerinden bir yıl geçmesi, bir yıllık temel ihtiyaçlardan ve borçlardan fazla olması gerekir. Bu açıklamadan da anlaşılacağı üzere zekât, üç şartı yerine getiren her Müslüman için zekât sahibine verilmesi gereken ekonomik bir varlıktır.

Geliri Vergi Açısından Değerlendirdiğimizde ise elde edildiği dönem çerçevesinde vergi oranlarına göre hesaplandığı ve zekâtta olduğu gibi kişinin temel ihtiyaçlarını karşılama gücüne bakılmaksızın, ticari geliri üzerinden dini duygularına bakılmaksızın tahsil edildiği görülmektedir.

İslam Hukukuna Uygun Gelir Açısından Değerlendirme: Faiz geliri ile ilgili bir işletmede şirket ortağının kâr payı alması durumunda işletmenin yıl içerisinde elde ettiği faiz gelirinin şirket ortağının hisse oranına göre hesaplanan kâr payı gelirine orantılı olarak hesaplanması İslam Hukukuna uygun olacaktır. Yapılan hesaplamalar neticesinde Din İşleri Yüksek Kurulu'nun 2017 yılında yayınladığı rapora istinaden kâr payında yer alan faiz gelirinin sevap beklenmeksizin hayır işlerinde kullanılması gerektiği düşünülmektedir. Aynı şekilde İslam Hukukunun tasvip etmediği emtia ve benzeri ticaretlerden elde edilen gelirlerin de zekât matrahına dâhil edilmemesi gerektiği görülmektedir.

Sonuç olarak zekât ve vergi arasındaki ilişki birçok ülke tarafından ilginin arttığı bir alan olarak görülmektedir. Küresel ekonomi içerisinde özellikle faiz hassasiyeti olan sermayenin oluşturduğu servetin, ülke ekonomilerine daha etkin bir şekilde kanalize edilmesi için zekât ve vergi arasındaki ilişkinin daha farklı boyutlarının incelenmesi önerilmektedir. Bu bağlam ülkelerin yeşil sermaye özelinde, yeni vergi politikaları geliştirmeleri şirketlerin zekat verebilme imkanı tanıyacak yeni vergi reformalarının oluşturma gayreti içerisinde bulunmaları önemlidir. Faiz hassasiyeti olan sermayeye uygun vergi politikalarının oluşturulması ile birlikte ülkelere yeşil sermayenin doğrudan yatırım yapma olanaklarının artacağı düşünülmektedir. Bu durum Dünya üzerinde Türkiye'nin yeşil sermayenin bir çekim merkezi haline dönüşeceği bulgusu olarak görülmektedir. Böylece, İslam Hukukuna göre vergi ve zekât hesaplaması yapan işletmeler açısından çifte vergilendirmenin de önüne geçilmiş olacaktır. Öte yandan zekâtın belirli bir oran çerçevesinde servet üzerinden alınan bir vergi olarak tahsil edilmesi verginin tabana yayılması, vergi adaletinin sağlanabilmesi ve toplumsal vergi bilincinin sağlanabilmesi açısından da olumlu katkı sunacağı sonucuna ulaşılmıştır. Zekat müessesesinin uygulanabilirliğinin arttırılması ile birlikte devletlerin kitlesel fonlama imkanlarında da pozitif etki edeceği de düşünülmektedir. Bu şekilde uygulanan vergi politikaları sayesinde, yoksul halkın kaynaklara erişim imkanı da artacağı değerlendirilmektedir. Devlet eli ile toplanan zekatların aynı şekilde yine zekat düşenlere devlet kurumları yardımı ile ödenmesi zekat müessesinin elzem konuları arasındadır. Bu aöıdan değerlendirildiğinde, zekat'ın devlet eli ile toplandığı bir vergi sisteminde yine devlet eli dağıtılması ve bu dağıtımın gerçekleştirilmesi için yeni kurum veya kuruluşların ihdas edilerek muhasebe kayıtlarını bu bağlamda gerçekleştirilmeleri önemlidir.

KAYNAKÇA

Ansari, O. M., & Tabraze, H. (2018). IFRS and the Shari'ah Based Reporting A Conceptual Study. Kingdom of Bahrain: AAOIFI.

Ashfaq, M., Abdelwahab, H. R., Aziz, S., & Sharif, S. (2022). Wealth Creation and Management in Islam. In Wealth Management and Investment in İslamic Settings: Opportunities and Challenges (pp. 73-89). Singapore: Springer Nature Singapore.

Aleraig, M. A., & Asutay, M. (2023). The Impact of İslamic Worldview on Shaping the Accounting System: An İslamic Moral Economy and Historical Exploration in Rationalizing İslamic Accounting. In K. Hussainey and H. Al Lawati (Eds.) İslamic Accounting and Finance: A Handbook (pp. 43-97). UK: World Scientific.

Asutay, M., & Yilmaz, I. (2021). Constituting an İslamic social welfare function: an exploration through İslamic moral economy. International Journal of İslamic and Middle Eastern Finance and Management, 14(3), 524-540.

Aydın, M., & Odabaş, H. (2018). Zekâtın devlet eliyle yönetilmesi ve Malezya zekât sistemi örneği. Dini Araştırmalar, 21(54), 145-174.

Aytekin, S., & Vanlı, V. Geçmiş Yıllara ilişkin zararların mahsubunda mali İdare ile danıştay arasında ortaya çıkan görüş farklılığı. Vergi raporu (209), 68-75

Badem, M. (2017). Modern Vergi Ve Klasik Zekât Anlayışı Üzerine Tahliller. Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 6(11), 75-91.

Balcı, B. R. (2012). Yeni Muhasebe Düzeninde Mali Kâr Hesaplamalari. Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 27(1), 159-179.

Bilen, C. İ. (2012). Vergi Uygulamasında Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler ve Mali Karın Tespiti. Vergi Dünyası Dergisi, 376, 12-29.

Dalgın, N. (2004). Zekât hükümleri. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 16(16), 43-72.

Demir, Ö., Acar, M., & Toprak, M. (2004). Anatolian tigers or İslamic capital: Prospects and challenges. Middle Eastern Studies, 40(6), 166-188.

Demir, Ş. (2007). Kur'an'da zekât kavramının etimolojik ve semantik analizi, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, (28), 9-30.

Diyanet İşleri Yüksek Kurulu. Erişim 12 Eylül 2023. https://kurul.diyanet.gov.tr/

Ebu, S. A. b. Saîd b. Habib et-Tenûhî. (1323). el-Müdevvenetü'l-kübra. Kahire: Matbaatü's-Saade,.

Faiz, M. (1991). Prospects of Poverty Eradication through the Existing Zakat System in Pakistan. Pakistan Development Review, 30(4), 1119-1129.

Geçer, A. E. (2016). Türk Ticaret Kanunu Ve Vergi Usul Kanunu Çerçevesinde Ticari Kâr Mali Kâr Ayrımı. KhukA, 2016(1-2), 115-128.

Güman, O. (2018). Zekât Nisabına Dair Çağdaş Yaklaşımlar. International Journal of İslamic Economics and Finance Studies, 4(3), 62-73.

Hamat, Z. (2009, July). Business zakat accounting and taxation in Malaysia. In Conference on İslamic perspectives on management and finance (Vol. 322). Ar-Rayyan, Katar: Hamad Bin Khalifa University.

Jedidia, K. B., & GuerbouJ, K. (2020). Effects of zakat on the economic growth in selected İslamic countries: empirical evidence. International Journal of Development Issues, 20(1), 126-142.

Karakurt, A. (2010). Küresel kriz ortamında yatırım teşvikleri, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 65(02), 143-163.

Kılınç, Y. (2021). Murabaha İşlemlerinin Faizsiz Finans Muhasebe Standartlarına Göre Muhasebeleştirilmesinin TMS/TFRS'ler Açısından Karşılaştırmalı İncelemesi. Alanya Akademik Bakış, 5(3), 1213-1229.

Kuran Yolu. Erişim 10 Ekim 2023. https://kuran.diyanet.gov.tr

Maçin, H. (2014). Zekât Nisablarının Vergi Matrahları Açısından Değerlendirilmesi. Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1(1), 17-44.

Mevsıli, el-İhtiyar, I, 332-333; İbn Abidin, Reddu'l-muhtar, III, 178, Erişim 19 Temmuz 2023. https://islamansiklopedisi.org.tr

Olgun, Ö. F., & Kumaş, A. (2024). Modern Dönemde Devlet Eliyle Gerçekleştirilen Zekât Yönetimine Fıkhî Bir Bakış: Malezya Örneği. Diyanet İlmi Dergi, 60(1), 167-202.

Özdemir, A. (2013). Zekât ve vergİ mükellefİyetİnde firsat eşİtlİğİ ve adaletİn sağlanmasi. EKEV Akademi Dergisi, (56), 1-10.

Pratiwi, I. S., & Siswantoro, D. (2020). The feasibility of claiming zakat as a tax deduction to enhance tax compliance in Indonesia. In B. Y. Gitaharie, A. W. Lubis, M. K. Dewi (Eds.) Contemporary Issues in Finance, Accounting, and Consumers' Behavior: Lessons from Indonesia (pp. 247-253). Hauppauge, New York: Nova Science Publishers.

Rosele, M. I., Muneem, A., Seman, A. B. C., Abdullah, L. H., Rahman, N. N. A., Sukor, M. E. A., & Ali, A. K. (2023). Imposing zakat on cryptocurrency (Bitcoin): a Shariah appraisal. Global Business and Economics Review, 28(1), 91-111.

Siswantoro, D., Nurzaman, M. S., Nurhayati, S., Munandar, A., İsmail, A. G., & Mohamad, N. (2022). Factors determining zakat rebate preferences in Malaysia: zakat as tax deduction. Academic Journal of Interdisciplinary Studies, 11, 115-128.

Souhir, N., & Amal, A.(2023) Review on the Conceptual and Empirical Studies on Zakat, Transformations in Banking, Finance and Regulation. In K. Hussainey & H. Al Lawati (ed.), İslamic Accounting and Finance (ss. 129-149). UK: World Scientific Publishing.

Şen, Ö., & Demirli, Y. (2018). Ücretlerin kaynakta vergilendirilmesi: Farklı vergi sistemi uygulayan OECD ülkelerine ilişkin bir inceleme. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 9(22), 138-160.

Temür, Y. (2017). Negative Income tax in the context of welfare state and zakat (the religious levy) in the İslamic economy. Balkan Journal of Social Sciences, 6(12), 1-11.

Velayutham, S. (2014). “Conventional” accounting vs “İslamic” accounting: the debate revisited. Journal of İslamic Accounting and Business Research, 5(2), 126-141.

Yalçın, Z. (2020). Ticari Kârdan Mali Kâra Geçiş Ve Kârın Dağıtımının Muhasebeleştirilmesi: Bir Uygulama Örneği. İzmir YMMO Dergisi, 2(2), 27-45.

Yatmaz, A. (2015). Bir Zekât Mükellefi Olarak Faizsiz Finansal Kuruluşlar ve Zekât Fonu (Hesabı) Uygulaması ve Zekât Muhasebesi. International Journal of İslamic Economics and Finance Studies 1(2) , 113-139.

Yeşilyurt, Ö. Ü. Ş., & Tekdoğan, Ö. F. (2022). Zekât ve Sosyal Harcamalar: Türk Vergi Sisteminden Yansımalar. Vergi Sorunları Dergisi, 45(401), 129-143.

Yılmaz, İ. (2019). Fakirlikle Mücadelede Zekât ve Negatif Gelir Vergisinin Rolü. Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 6(11), 961-990.

Zulkiple, F. (2020). Malezya, Selangor eyaletinde zekât toplama ve dağıtım yöntemi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya: Sakarya Üniversitesi.

Mutlu, M. F. (2019). İslam Hukukunda Vergi-Zekât İlişkisi (Master's thesis, Necmettin Erbakan University (Turkey)).